

SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH PRAKTYCZNIE O TRAUMIE, WIĘZI, RELACJACH I CODZIENNEJ PRACY Z DZIECKIEM

Nasze szkolenia dla pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych dotyczą tego, z czym naprawdę mierzą się osoby pracujące na co dzień z dziećmi i młodzieżą w pieczy: skutków traumy, trudności w budowaniu więzi i relacji, zachowań, które wystawiają dorosłych na próbę, kontaktów z rodziną biologiczną, dorastania, usamodzielniania oraz zmian związanych z przejściem dziecka do rodziny zastępczej lub adopcyjnej.

Nie zatrzymujemy się na pytaniu „dlaczego dziecko tak robi?”. Równie ważne jest dla nas to, **co z tą wiedzą zrobić w codziennej pracy**: jak reagować, kiedy dziecko jest w silnych emocjach, jak stawiać granice, budować bezpieczeństwo i relację, chronić pozostałych wychowanków oraz jak wrócić z dzieckiem i całą grupą do codzienności po trudnym zdarzeniu. W placówce znaczenie ma nie tylko relacja jednego dziecka z jednym dorosłym, ale również to, co dzieje się pomiędzy dziećmi, pomiędzy wychowawcami i pomiędzy kolejnymi zmianami.

Szkolenia kierujemy przede wszystkim do **wychowawców i innych pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych pracujących bezpośrednio z dziećmi i młodzieżą**. Poszczególne tematy mogą być realizowane jako osobne szkolenia albo tworzyć dłuższy cykl. Standardowo planujemy je w formule **jedno- lub dwudniowej**, w zależności od zakresu tematu, doświadczenia zespołu oraz czasu przeznaczanego na pracę warsztatową, analizę przypadków i rozmowę o konkretnych sytuacjach z placówki.

Przedstawione programy są ramą, a nie sztywnym scenariuszem. Możemy je poszerzać, skracać, łączyć albo koncentrować na problemach, z którymi aktualnie mierzy się konkretny zespół. Inaczej wygląda praca w małej placówce, inaczej w dużym zespole, inaczej z młodszymi dziećmi, a inaczej ze starszymi nastolatkami. Dobieramy poziom szczegółowości, przykłady i sposób pracy do uczestników oraz do tego, **z czym realnie wrócą po szkoleniu na swój dyżur**.

Nie proponujemy szkoleń, po których uczestnik wychodzi z dużą liczbą nowych pojęć i małą liczbą odpowiedzi. Zależy nam, żeby lepiej rozumiał dziecko, ale również własną rolę i możliwości działania w warunkach placówki. Dlatego wiedzę o traumie, więzi, rozwoju i funkcjonowaniu dziecka łączymy z rzeczywistością pracy wychowawczej - również tą mniej wygodną: agresją, uciezkami, niszczeniem, konfliktem, odrzucaniem dorosłych, przeciążeniem i poczuciem bezradności. **Bo nawet najlepsza wiedza o dziecku niewiele zmienia, jeśli nie da się jej przełożyć na to, co wychowawca może zrobić dziś wieczorem, podczas swojego dyżuru.**

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SPIS TREŚCI

SZKOLENIE 1. DZIECKO PO TRAUMIE W PLACÓWCE. Od zrozumienia do codziennej pracy. Szkolenie dla wychowawców i innych pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych.....	4
1. Trauma: czym naprawdę jest, a czym nie jest.....	4
2. Dziecko trafia do placówki: kolejna zmiana w jego historii.....	4
3. Jak trauma „pracuje” w dziecku	4
4. Zachowanie jako informacja.....	4
5. Regulacja przed wychowaniem	4
6. Trauma w grupie: jedno dziecko wpływa na wszystkich	5
7. Granice i konsekwencje: trauma nie oznacza, że wszystko wolno	5
8. Jeden zespół, wielu dorosłych	5
9. Kiedy zachowanie przekracza codzienność.....	5
10. Od wiedzy do strategii	5
SZKOLENIE 2. WIĘŹ, RELACJA I BEZPIECZEŃSTWO W PLACÓWCE	6
Jak być ważnym dorosłym dla dziecka, którego wychowuje wielu dorosłych.....	6
1. Więzy zaczyna się dużo wcześniej niż relacja z wychowawcą	6
2. Style i zaburzenia przywiązania.....	6
3. Chcę cię blisko, ale nie ufam ci	6
4. Wychowawca jako ważny dorosły, ale nie rodzic.....	6
5. Dziecko ma wielu dorosłych.....	6
6. Bliskość, która nie zawsze wygląda jak bliskość.....	7
7. Zmiana wychowawcy, urlop, odejście z pracy	7
8. Rodzina biologiczna pozostaje częścią świata dziecka	7
9. Wychowawca też jest częścią relacji.....	7
10. Jak naprawdę buduje się relację w placówce	7
SZKOLENIE 3. DORASTANIE W PLACÓWCE.....	8
Nastolatek między potrzebą wolności, historią traumy i życiem w grupie.	8
1. Nastolatek to nie większe dziecko	8
2. Kiedy razem z nastolatkiem dorasta jego trauma	8
3. Nastolatek trafia do placówki	8
4. Autonomia czy kontrola.....	8
5. Rówieśnicy i grupa	8
6. Internet, seksualność i związki	8
7. Używki, ucieczki i zachowania ryzykowne.....	9
8. Kim właściwie jestem?	9
9. Powrót rodziny biologicznej na pierwszy plan	9
10. Osiemnastka nie oznacza dorosłości.....	9
SZKOLENIE 4. DZIECKO POMIĘDZY PLACÓWKĄ A RODZINĄ BIOLOGICZNĄ.....	10
Kontakty, lojalność i współpraca bez budowania kolejnego konfliktu.....	10
1. Rodzina biologiczna nie znika po umieszczeniu dziecka w placówce	10
2. Konflikt lojalności	10
3. Kontakty: przed, w trakcie i po	10
4. Kiedy kontakt destabilizuje	10

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

5. Wychowawca wobec rodzica biologicznego.....	10
6. Rodzic biologiczny jako partner i źródło informacji.....	10
7. Dziecko pomiędzy dorosłymi.....	11
8. Powrót do rodziny: kiedy relacja z placówką ma się zmienić.....	11
9. Gdy powrotu nie będzie	11
SZKOLENIE 5. Z PLACÓWKI DO RODZINY.....	12
Jak przygotować dziecko do adopcji lub przejścia do rodzinnej pieczy zastępczej?	12
1. Zmiana dobra nie zawsze jest zmianą łatwą.....	12
2. Dziecko opuszcza nie tylko budynek.....	12
3. Adopcja a rodzinna piecza zastępcza - różne znaczenia.....	12
4. Przygotowanie dziecka do poznania rodziny.....	12
5. Pierwsze spotkania	12
6. Przywiązanie do wychowawcy a przejście do nowej rodziny.....	12
7. Rodzeństwo.....	13
8. Rodzina biologiczna i lojalność.....	13
9. Przekazywanie informacji nowej rodzinie	13
10. Dzień odejścia	13
11. Po przejściu do rodziny	13
SZKOLENIE 6. TRUDNE ZACHOWANIE CZY OBJAW?.....	14
Trauma, FASD, ADHD, ASD i inne trudności w codziennej pracy placówki.....	14
1. Dziecko sprawia trudności i bardzo szybko zaczynamy szukać etykiety	14
2. Za wcześnie: kiedy diagnozujemy dziecko w kryzysie.....	14
3. Za późno: bo „to wszystko trauma”.....	14
4. Trauma, ADHD, ASD, FASD - podobne zachowania, różne mechanizmy.....	14
5. Trauma czy ADHD?	14
6. Trauma czy spektrum autyzmu?.....	15
7. FASD - szczególne wyzwanie.....	15
8. Co wychowawca widzi, czego specjalista może nie zobaczyć.....	15
9. Diagnoza w dokumentach: co z niej naprawdę wynika.....	15
10. Diagnoza nie jest planem wychowawczym.....	15
11. Zespół wobec diagnozy	16
12. Od etykiety do funkcjonowania.....	16

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 1. DZIECKO PO TRAUMIE W PLACÓWCE. Od zrozumienia do codziennej pracy.

Szkolenie dla wychowawców i innych pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych

1. Trauma: czym naprawdę jest, a czym nie jest

- Trauma jako reakcja układu nerwowego, a nie wyłącznie wydarzenie z przeszłości.
- Różnica między trudnym doświadczeniem, stresem przewlekłym i traumą rozwojową.
- Negatywne doświadczenia z dzieciństwa (ACE) i ich wpływ na rozwój.
- Dlaczego samo umieszczenie dziecka w bezpiecznym miejscu nie kończy skutków wcześniejszych doświadczeń.
- Dlaczego dzieci z podobną historią mogą funkcjonować zupełnie inaczej.
- Najczęstsze uproszczenia: „już jest bezpieczny”, „powinien się przyzwyczaić”, „wie, że tak nie wolno”.

2. Dziecko trafia do placówki: kolejna zmiana w jego historii

- Odebranie od rodziny, zmiana miejsca pobytu, szkoły i ludzi jako doświadczenie destabilizujące.
- Pierwsze dni i tygodnie pobytu - czego można się spodziewać.
- Pozorna adaptacja i „miesiąc miodowy”.
- Pogorszenie zachowania po okresie względnego spokoju.
- Co może być reakcją adaptacyjną, a co sygnałem wymagającym szczególnej uwagi.
- Jak nie oczekiwać od dziecka natychmiastowego „dopasowania się” do życia placówki.

3. Jak trauma „pracuje” w dziecku

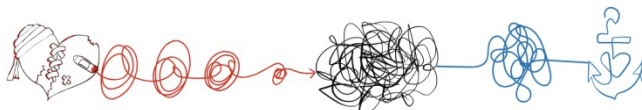
- Nadreaktywność i stała gotowość do zagrożenia.
- Trudności z regulacją emocji i pobudzenia.
- Reakcje obronne: walka, ucieczka, zamrożenie i podporządkowanie.
- Impulsywność i ograniczona dostępność racjonalnego myślenia w stanie pobudzenia.
- Zachowania wyglądające jak prowokacja, zła wola albo brak szacunku.
- Dlaczego dziecko może reagować „za mocno” na pozornie drobną sytuację.

4. Zachowanie jako informacja

- Agresja, kłamstwa, kradzieże, niszczenie rzeczy, prowokowanie i ucieczki - podobne zachowania, różne funkcje.
- Kontrolowanie ludzi i sytuacji jako sposób odzyskiwania poczucia bezpieczeństwa.
- Wycofanie, „odcinanie się”, pozorna obojętność i regres.
- Dlaczego pytanie „jak to zatrzymać?” często nie wystarcza.
- Jak przejść do pytania: „co uruchomiło tę reakcję?”.
- Rozumienie funkcji zachowania bez usprawiedliwiania zachowań niebezpiecznych.

5. Regulacja przed wychowaniem

- Jak rozpoznać narastające pobudzenie zanim pojawi się wybuch.
- Co dzieje się z dzieckiem w silnych emocjach.
- Dlaczego tłumaczenie i moralizowanie w czasie kryzysu zwykle nie działa.
- Jak dorosły może pomagać dziecku wrócić do regulacji.
- Co robić w trakcie eskalacji, a do czego wracać dopiero później.
- Jak rozmawiać po kryzysie bez zamieniania rozmowy w kolejną karę.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

6. Trauma w grupie: jedno dziecko wpływa na wszystkich

- Jak dysregulacja jednego wychowanka wpływa na całą grupę.
- „Zarażanie się” pobudzeniem.
- Prowokowanie, sojusze i konflikty między dziećmi.
- Jak chronić pozostałych wychowanków bez izolowania dziecka będącego w kryzysie.
- Kiedy indywidualne potrzeby jednego dziecka zaczynają organizować życie całej grupy.
- Jak wrócić do wspólnego funkcjonowania po poważnym incydencie.

7. Granice i konsekwencje: trauma nie oznacza, że wszystko wolno

- Dlaczego bezpieczeństwo wymaga przewidywalnych granic.
- Granica i kara nie są tym samym.
- Czego można wymagać od dziecka po traumie, a kiedy wymagania trzeba dostosować.
- Dlaczego klasyczny model konsekwencji często nie działa.
- Jak pogodzić indywidualne potrzeby z zasadami wspólnymi dla placówki.
- „Dlaczego jemu wolno, a mnie nie?” Jak rozmawiać z grupą o nierównych potrzebach.
- Kiedy elastyczność pomaga, a kiedy tworzy chaos.

8. Jeden zespół, wielu dorosłych

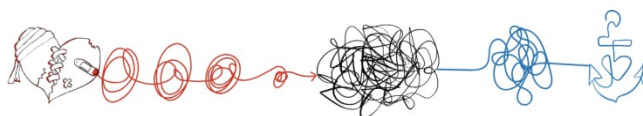
- Dziecko funkcjonujące inaczej z różnymi wychowawcami.
- „Przy mnie nigdy tego nie robi” - co możemy z tego wnioskować, a czego nie.
- Różne style wychowawcze w jednym zespole.
- Spójność zasad bez wymagania identycznych reakcji każdego pracownika.
- Jak przekazywać informacje między zmianami, żeby nie budować kolejnych sprzecznych narracji.
- Jak nie pozwolić, żeby trudności dziecka stały się źródłem konfliktu między dorosłymi.

9. Kiedy zachowanie przekracza codzienność

- Agresja, autoagresja, ucieczki i zachowania wysokiego ryzyka.
- Zachowania seksualizowane.
- Niszczenie mienia i zachowania zagrażające innym wychowankom.
- Jak odróżnić zachowanie trudne od zachowania niebezpiecznego.
- Kiedy potrzebna jest konsultacja, diagnoza lub interwencja specjalistyczna.
- Gdzie kończą się możliwości codziennego oddziaływania wychowawczego.

10. Od wiedzy do strategii

- Jak analizować zachowanie dziecka w kontekście sytuacji, która je poprzedziła.
- Co możemy zmienić po stronie środowiska.
- Jak wybierać priorytety.
- Co powinno być wspólną strategią zespołu.
- Analiza przypadków zgłaszanych przez uczestników.
- Budowanie konkretnych planów postępowania dla wychowanków.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 2. WIĘŹ, RELACJA I BEZPIECZEŃSTWO W PLACÓWCE. Jak być ważnym dorosłym dla dziecka, którego wychowuje wielu dorosłych.

1. Więzy zaczyna się dużo wcześniej niż relacja z wychowawcą

- Jak pierwsze relacje kształtują przekonania dziecka o dorosłych.
- Przywiązanie jako sposób organizowania bezpieczeństwa.
- Wcześniejsze zaniedbanie, przemoc i kolejne rozstania.
- Co dziecko wnosi do relacji z personelem placówki.
- Dlaczego zmiana miejsca nie oznacza zmiany wcześniejszych wzorców.

2. Style i zaburzenia przywiązania

- Bezpieczne i pozabezpieczne wzorce przywiązania.
- Przywiązanie zdeorganizowane.
- Trudności w budowaniu więzi a zaburzenia przywiązania.
- Reaktywne zaburzenie przywiązania oraz zaburzenie zaangażowania społecznego z odhamowaniem.
- Dlaczego nie każde dziecko unikające bliskości ma „zaburzenia więzi”.
- Pułapka tłumaczenia całego funkcjonowania dziecka przywiązaniem.

3. Chcę cię blisko, ale nie ufam ci

- Odrzucanie osoby, której dziecko zaczyna potrzebować.
- Przyciąganie i odpychanie.
- Kontrola jako sposób radzenia sobie z zależnością.
- Testowanie trwałości relacji.
- Prowokowanie odrzucenia.
- Nadmierna samodzielność: dziecko, które „nikogo nie potrzebuje”.
- Trudność z proszeniem o pomoc.

4. Wychowawca jako ważny dorosły, ale nie rodzic

- Czego dziecko może potrzebować od wychowawcy.
- Jak budować znaczącą relację bez tworzenia iluzji rodzicielstwa.
- Bliskość a granice profesjonalnej relacji.
- Co oznacza dostępność emocjonalna wychowawcy.
- Jak nie obiecywać trwałości, której pracownik nie może zagwarantować.
- Jak rozmawiać z dzieckiem o roli wychowawcy.

5. Dziecko ma wielu dorosłych

- Różne relacje z różnymi wychowawcami.
- Dziecko, które wybiera „ulubionego” opiekuna.
- Idealizacja jednego pracownika i odrzucanie pozostałych.
- Dzielenie personelu i budowanie różnych wersji wydarzeń.
- Jak nie zamieniać relacji z dzieckiem w rywalizację dorosłych.
- Jak zachować indywidualną relację przy jednoczesnej spójności zespołu.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

6. Bliskość, która nie zawsze wygląda jak bliskość

- Dziecko unikające kontaktu.
- Dziecko domagające się nieustannej obecności.
- Nadmierna poufałość wobec obcych dorosłych.
- Trudność z rozróżnianiem relacji bliskich, znajomych i obcych.
- Dotyk, fizyczna bliskość i granice.
- Jak uczyć bezpiecznej bliskości bez zawstydzania dziecka.

7. Zmiana wychowawcy, urlop, odejście z pracy

- Co dla dziecka oznacza zniknięcie ważnego dorosłego.
- Dlaczego zmiana kadry może uruchamiać wcześniejsze doświadczenia straty.
- Jak przygotowywać dziecko do planowanej nieobecności.
- Jak nie składać obietnic, których nie można dotrzymać.
- Pożegnanie jako element odpowiedzialnej relacji.
- Jak zespół może przejąć funkcję stabilizującą po odejściu ważnego pracownika.

8. Rodzina biologiczna pozostaje częścią świata dziecka

- Nowa relacja z wychowawcą nie usuwa wcześniejszych więzi.
- Idealizacja rodziców biologicznych.
- Konflikt lojalności.
- Złość na wychowawców po kontaktach z rodziną.
- Jak nie wchodzić w rywalizację z rodzicem biologicznym.
- Jak być obok dziecka, kiedy jego relacja z rodziną jest źródłem bólu.

9. Wychowawca też jest częścią relacji

- Co dzieje się z dorosłym, który doświadcza ciągłego odrzucenia.
- Złość, bezradność, sympatia, antypatia i poczucie nieskuteczności.
- Dlaczego nie każde dziecko musi być przez nas lubiane w ten sam sposób.
- Jak nie interpretować zachowania dziecka jako osobistego ataku.
- Własna historia relacji wychowawcy a reakcje na konkretne dzieci.
- Kiedy pracownik potrzebuje wsparcia zespołu lub superwizji.

10. Jak naprawdę buduje się relację w placówce

- Przewidywalność i dotrzymywanie słowa.
- Zwykła codzienność jako przestrzeń budowania zaufania.
- Naprawianie relacji po konflikcie.
- Dostępność bez narzucania bliskości.
- Małe sygnały rosnącego zaufania.
- Co może zrobić wychowawca nawet wtedy, gdy nie zmieni historii dziecka.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 3. DORASTANIE W PLACÓWCE.

Nastolatek między potrzebą wolności, historią traumy i życiem w grupie.

1. Nastolatek to nie większe dziecko

- Rozwój mózgu w okresie adolescencji.
- Autonomia, niezależność i potrzeba wpływu.
- Kontrola impulsów i przewidywanie konsekwencji.
- Rosnące znaczenie rówieśników.
- Bunt rozwojowy a zachowania wymagające interwencji.

2. Kiedy razem z nastolatkiem dorasta jego trauma

- Powrót wcześniejszych doświadczeń na nowym poziomie.
- Trauma a impulsywność, kontrola i zachowania ryzykowne.
- Rozbieżność między wiekiem metrykalnym a dojrzałością funkcjonalną.
- Dlaczego nastolatek może wyglądać na znacznie bardziej samodzielny niż jest.
- Jak nie tłumaczyć wszystkiego traumą.

3. Nastolatek trafia do placówki

- Wejście do obcej grupy w wieku 14, 15 czy 16 lat.
- Hierarchia grupy, pozycja i potrzeba przynależności.
- Nastolatek, który nie chce nowych dorosłych w swoim życiu.
- Jak budować relację bez wymuszania zaufania.
- Co może realnie oznaczać „bezpieczny dorosły” przy krótkim czasie wspólnego pobytu.

4. Autonomia czy kontrola

- Ile wolności może dostać młody człowiek.
- Granice, których nie negocjujemy.
- Obszary realnego wyboru.
- Telefon, internet, wyjścia, nocowanie poza placówką, znajomi.
- Nadmierna kontrola a ukrywanie zachowań.
- Jak stopniowo przekazywać odpowiedzialność.

5. Rówieśnicy i grupa

- Potrzeba przynależności.
- Presja rówieśnicza.
- Ryzykowne znajomości.
- Hierarchia i status w grupie.
- Związki i intensywne relacje.
- Nastolatek, który zrobi bardzo dużo, aby nie zostać odrzuconym.

6. Internet, seksualność i związki

- Media społecznościowe jako część tożsamości.
- Rozwój seksualny a wcześniejsze doświadczenia przemocy lub seksualizacji.
- Związki i ryzyko wykorzystania.
- Jak rozmawiać o seksualności bez zawstydzania.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

7. Używkі, ucieczki i zachowania ryzykowne

- Alkohol, nikotyna i substancje psychoaktywne.
- Ucieczki i samowolne oddalenia.
- Przemoc i zachowania przestępcze.
- Zachowania wysokiego ryzyka jako sposób regulacji lub zdobywania przynależności.
- Bezpieczeństwo kontra kara.
- Jak utrzymać relację z młodym człowiekiem również po przekroczeniu granicy.

8. Kim właściwie jestem?

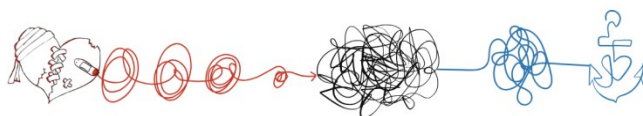
- Budowanie tożsamości przy historii pieczy.
- Rodzina biologiczna jako część tożsamości.
- Idealizacja rodziców.
- Poszukiwanie krewnych i rodzeństwa.
- Lęk przed „powtórzeniem historii rodziców”.
- Jak mówić prawdę o przeszłości bez budowania tożsamości wokół krzywdy.

9. Powrót rodziny biologicznej na pierwszy plan

- Samodzielne kontakty nastolatka z rodziną.
- Media społecznościowe jako przestrzeń odbudowywania więzi.
- Konflikt między zasadami placówki a potrzebą kontaktu.
- Jak być obok, kiedy nastolatek podejmuje decyzje, z którymi wychowawca się nie zgadza.
- Jak pomagać po kolejnym rozczarowaniu.

10. Osiemnastka nie oznacza dorosłości

- Osiemnastka jako granica prawna, nie rozwojowa.
- Co naprawdę oznacza przygotowanie do opuszczenia placówki.
- Jak nie odkładać samodzielności na ostatni rok.
- Jak pozwalać na bezpieczne błędy.
- Co może zrobić wychowawca, kiedy czasu zostało bardzo mało.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 4. DZIECKO POMIĘDZY PLACÓWKĄ A RODZINĄ BIOLOGICZNĄ.

Kontakty, lojalność i współpraca bez budowania kolejnego konfliktu.

1. Rodzina biologiczna nie znika po umieszczeniu dziecka w placówce

- Znaczenie wcześniejszych więzi.
- Dlaczego dziecko może kochać rodzica, który je krzywdził.
- Idealizacja i ochrona obrazu rodzica.
- Tęsknota, złość i ambiwalencja.
- Prawo dziecka do własnych emocji wobec rodziny.

2. Konflikt lojalności

- „Jeśli dobrze mi tutaj, zdradzam swoją rodzinę”.
- Dlaczego dziecko może odrzucać wychowawców po zbliżeniu do nich.
- Wina związana z budowaniem nowych relacji.
- Jak nie zmuszać dziecka do wyboru stron.
- Jak mówić o rodzinie biologicznej bez oceniania.

3. Kontakty: przed, w trakcie i po

- Napięcie przed spotkaniem.
- Zachowanie podczas kontaktu.
- Odreagowanie po powrocie.
- Dlaczego deklaracja „chcę jechać” albo „nie chcę jechać” nie wystarcza do oceny sytuacji.
- Jak obserwować reakcje dziecka.
- Jak przygotować dziecko do kontaktu.

4. Kiedy kontakt destabilizuje

- Pogorszenie zachowania po spotkaniach.
- Regres, agresja, lęk i chaos emocjonalny.
- Jak odróżnić trudną reakcję emocjonalną od realnego zagrożenia.
- Co powinno zostać udokumentowane.
- Jak przekazywać obserwacje do osób odpowiedzialnych za decyzje.
- Kiedy należy uruchamiać działania służące ochronie dziecka.

5. Wychowawca wobec rodzica biologicznego

- Jak nie wchodzić w rywalizację.
- Trudne emocje wobec rodziców.
- Jak oddzielać ocenę zachowania rodzica od jego znaczenia dla dziecka.
- Jak prowadzić kontakt profesjonalnie mimo własnej złości czy bezradności.
- Granice relacji wychowawca-rodzic biologiczny.

6. Rodzic biologiczny jako partner i źródło informacji

- Co może wiedzieć o dziecku rodzic.
- Jak zbierać informacje o historii i funkcjonowaniu dziecka.
- Jak nie budować relacji wyłącznie wokół zaniedbań rodzica.
- Realistyczne oczekiwania wobec rodziny biologicznej.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

7. Dziecko pomiędzy dorosłymi

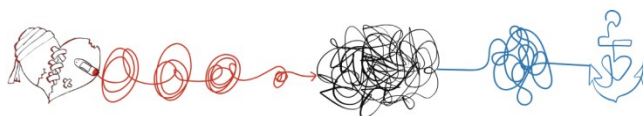
- Sprzeczne komunikaty.
- Sojusze „przeciwko” innym dorosłym.
- Przenoszenie konfliktu systemowego na dziecko.
- Jak nie używać dziecka jako źródła informacji o rodzicu.
- Jak chronić je przed koniecznością opowiadania się po którejś ze stron.

8. Powrót do rodziny: kiedy relacja z placówką ma się zmienić

- Emocje dziecka przed powrotem.
- Idealizacja przyszłości.
- Przygotowanie do zmiany.
- Jak pracować z lękiem przed ponownym rozstaniem.
- Co może pomóc zachować ciągłość relacji z ważnymi dorosłymi.
- Jak nie sabotować powrotu własnym lękiem o dziecko.

9. Gdy powrotu nie będzie

- Żaloba po utraconym wyobrażeniu rodziny.
- Złość i rozczarowanie.
- Jak mówić o decyzjach, których dziecko nie akceptuje.
- Jak pomagać tworzyć realistyczną narrację własnej historii.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 5. Z PLACÓWKI DO RODZINY.

Jak przygotować dziecko do adopcji lub przejścia do rodzinnej pieczy zastępczej?

1. Zmiana dobra nie zawsze jest zmianą łatwą

- Dlaczego przejście z placówki do rodziny może być dla dziecka jednocześnie nadzieją i zagrożeniem.
- Utrata znanego środowiska.
- Kolejne rozstanie z ważnymi osobami.
- Lęk przed nową rodziną.
- Dlaczego dziecko może sabotować zmianę, której wcześniej chciało.

2. Dziecko opuszcza nie tylko budynek

- Relacje z wychowawcami.
- Przyjaźnie i rodzeństwo w placówce.
- Szkoła i znajome otoczenie.
- Rytuały i codzienność.
- Jak zauważyć, co dziecko rzeczywiście traci.

3. Adopcja a rodzinna piecza zastępcza - różne znaczenia

- Różne cele i perspektywa czasowa.
- Co można i trzeba powiedzieć dziecku.
- Jak unikać obietnic typu „już zawsze”.
- Jak tłumaczyć różnicę między rodziną zastępczą a adopcyjną.
- Język dostosowany do wieku i możliwości dziecka.

4. Przygotowanie dziecka do poznania rodziny

- Co dziecko powinno wiedzieć przed pierwszym spotkaniem.
- Zdjęcia, informacje i stopniowe osvajanie.
- Jak nie budować wyidealizowanego obrazu.
- Jak rozmawiać o nadziei i lęku.
- Co zrobić, gdy dziecko nie chce poznawać kandydatów.

5. Pierwsze spotkania

- Jak organizować kontakt.
- Rola wychowawcy.
- Jak nie stać się arbitrem „czy dziecko polubiło rodzinę”.
- Jak obserwować reakcje dziecka.
- Co może oznaczać nadmierny entuzjazm, a co wycofanie.
- Jak przygotować rodzinę na zachowania dziecka.

6. Przywiązanie do wychowawcy a przejście do nowej rodziny

- Czy dobra relacja z wychowawcą utrudnia przejście?
- Jak nie wycofywać się z relacji „żeby dziecku było łatwiej odejść”.
- Jak przygotować do rozstania.
- Pożegnanie i ciągłość historii.
- Czy i kiedy utrzymywać kontakt po odejściu dziecka.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

7. Rodzeństwo

- Wspólne i rozdzielne przejścia.
- Różne tempo gotowości dzieci.
- Parentyfikacja i dotychczasowe role.
- Jak nie zakładać, że wspólna historia oznacza identyczne potrzeby.
- Kontakt między rodzeństwem po zmianie miejsca.

8. Rodzina biologiczna i lojalność

- Co dziecko może przeżywać wobec rodziców biologicznych.
- „Nowa rodzina” a poczucie zdrady.
- Jak rozmawiać o adopcji bez wymazywania wcześniejszej historii.
- Jak nie budować narracji „teraz zaczyna się twoje prawdziwe życie”.

9. Przekazywanie informacji nowej rodzinie

- Co rodzina powinna wiedzieć o dziecku.
- Dokumentacja a codzienna wiedza wychowawcy.
- Zachowania, wyzwalacze i sposoby regulacji.
- Ulubione rytuały, jedzenie, sen i ważne relacje.
- Jak przekazywać trudne informacje bez budowania obrazu dziecka jako „problemu”.

10. Dzień odejścia

- Jak zaplanować pożegnanie.
- Rola pozostałych wychowanków.
- Rytuał zamknięcia etapu.
- Co dziecko zabiera ze sobą: rzeczy, zdjęcia, historię, wspomnienia.
- Jak nie robić z odejścia ani tragedii, ani sztucznego święta.

11. Po przejściu do rodziny

- Pierwsze tygodnie w nowym miejscu.
- Możliwe nasilenie trudnych zachowań.
- Jak placówka może wspierać bez ingerowania w budowanie nowej rodziny.
- Kiedy kontakt z wychowawcą pomaga, a kiedy może komplikować adaptację.
- Jak pracować z emocjami zespołu po odejściu dziecka.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

SZKOLENIE 6. TRUDNE ZACHOWANIE CZY OBJAW?

Trauma, FASD, ADHD, ASD i inne trudności w codziennej pracy placówki.

1. Dziecko sprawia trudności i bardzo szybko zaczynamy szukać etykiety

- Po co właściwie potrzebujemy diagnozy.
- Diagnoza a opis zachowania.
- Presja szkoły, placówki i systemu na szybkie wyjaśnienie.
- Dlaczego „trudne dziecko” nie jest kategorią diagnostyczną.
- Co może wiedzieć wychowawca, a czego nie powinien diagnozować.

2. Za wcześnie: kiedy diagnozujemy dziecko w kryzysie

- Zachowanie w pierwszych tygodniach po umieszczeniu.
- Trauma, chaos i zmiana środowiska.
- Dlaczego funkcjonowanie dziecka w okresie destabilizacji może być nietypowe.
- Ryzyko diagnozowania na podstawie jednego środowiska.
- Znaczenie czasu i stabilizacji.

3. Za późno: bo „to wszystko trauma”

- Trauma nie wyklucza ADHD, ASD, FASD ani innych zaburzeń.
- Co powinno zwrócić uwagę zespołu.
- Trudności utrzymujące się mimo stabilizacji.
- Dlaczego właściwa diagnoza może zmienić wymagania wobec dziecka.
- Koszt wieloletniego oczekiwania, aż dziecko „dorośnie”.

4. Trauma, ADHD, ASD, FASD - podobne zachowania, różne mechanizmy

- Uwaga i koncentracja.
- Impulsywność.
- Regulacja emocjonalna.
- Trudności społeczne.
- Sztywność i potrzeba kontroli.
- Sensoryka.
- Pamięć i funkcje wykonawcze.
- Dlaczego lista objawów nie wystarcza.

5. Trauma czy ADHD?

- Nadmierna czujność a rozproszenie uwagi.
- Impulsywność.
- Pobudzenie.
- Historia rozwoju.
- Funkcjonowanie w różnych środowiskach.
- Możliwe współwystępowanie.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

6. Trauma czy spektrum autyzmu?

- Wycofanie społeczne.
- Trudności relacyjne.
- Sztywność.
- Nietypowe reakcje sensoryczne.
- Znaczenie wczesnego rozwoju.
- Współwystępowanie ASD i traumy.

7. FASD - szczególne wyzwanie

- Prenatalna ekspozycja na alkohol.
- Funkcje wykonawcze.
- Pamięć i uczenie się.
- Generalizacja.
- Trudności w rozumieniu związków przyczynowo-skutkowych.
- „Nie chce” czy „nie potrafi”.
- Dlaczego dziecko może jednego dnia coś umieć, a następnego nie być w stanie tego wykorzystać.

8. Co wychowawca widzi, czego specjalista może nie zobaczyć

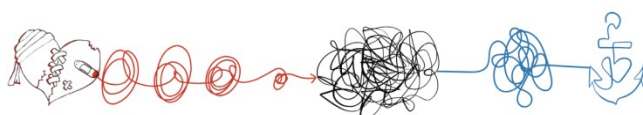
- Codzienne funkcjonowanie.
- Sen, jedzenie, higiena, obowiązki.
- Reakcje w grupie.
- Funkcjonowanie pod presją.
- Zmiana zachowania po kontaktach i innych ważnych wydarzeniach.
- Jak prowadzić obserwację użyteczną diagnostycznie.
- Fakty a interpretacje.

9. Diagnoza w dokumentach: co z niej naprawdę wynika

- Rozpoznanie, opis funkcjonowania i zalecenia.
- Jak czytać zalecenia.
- Co zrobić, gdy zalecenia są nierealne w warunkach placówki.
- Dlaczego dwoje dzieci z tym samym rozpoznaniem może potrzebować różnych działań.
- Kiedy warto wrócić do diagnozy i ją zweryfikować.

10. Diagnoza nie jest planem wychowawczym

- Jak przełożyć rozpoznanie na codzienne strategie.
- Jak dostosować wymagania.
- Co zmienić w środowisku.
- Kiedy indywidualizacja jest konieczna.
- Jak nie zdejmować wszystkich wymagań z powodu diagnozy.
- Jak nie wymagać rzeczy aktualnie niemożliwych.

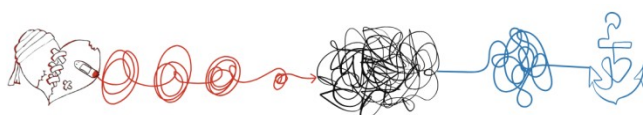
DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.

11. Zespół wobec diagnozy

- Czy wszyscy rozumieją diagnozę tak samo.
- „On manipuluje” kontra „on nie potrafi” – różne narracje pracowników.
- Jak budować wspólne rozumienie funkcjonowania dziecka.
- Jak nie używać diagnozy jako argumentu w sporach zespołu.
- Wspólne strategie pracy.

12. Od etykiety do funkcjonowania

- Nie tylko „co ma?”, ale „co potrafi i czego potrzebuje?”.
- Co obserwować.
- Co może zmienić placówka.
- Kiedy potrzebna jest pomoc specjalistyczna.
- Analiza przypadków uczestników.
- Budowanie hipotezy funkcjonowania dziecka bez wchodzenia przez wychowawcę w rolę diagnosty.

DZIECKO, KTÓRE PRZETRWAŁO. DOROSŁY, KTÓRY MA WYTRWAĆ. WYDARZENIA, KTÓRE ZOSTAWIŁY ŚLAD.